Број 75. У Новом Саду у понедељак 2 априла 1907. Година XLII.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 26 пот. на четврт године 9 круна 75 пот. За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне, а за стране земље годишње 6 круна 50 пот.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Т. Чонића Администрација „Заставе“ налази се у кући, где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Опструкција у Србији.

I.

Када су млађи радикали у Србији отпочели опструкцију, издали су проглас. „Застава“ је сматрала, да је та опструкција неозбиљна, а да су некоја места у том прогласу још неозбиљнија.

„Застава“ се у 66. броју своме нарочито насмехнула на оно место у прогласу млађих радикала: „Не тражимо пад владе, ни парламентарну кризу, него стварне гаранције, да се оно више неће ни проповедати, ни чинити“.

„Застава“ је питала: — Што се мрчиш, кад ковати нећеш?! Ко је видео опструкцију, која неће да изазове парламентарну кризу? И је ли слободно служити се опструкцијом, када та опструкција неће да обори ни владу?!

„Одјек“, лист млађих радикала у Србији осврнуо се на те речи „Заставине“ (у 79. и 80. броју своме). Он озбиљно понавља, да има опструкције, које неће да оборе владу. И вели, да млађи радикали не желе власт него само престанак зла и законитост.

Овде је заиста тешко писати озбиљно. Ево да оставимо за часак на страну опструкцију, па да говоримо само о опозицији. И ја питам: која је то опозиција, која неће да обори владу? То неће само она опозиција, која нема способности да влада, било што је бројно или иначе одвише слаба за то.

Озбиљна опозиција, мора тежити да дође на владу. То захтева од ње позитивна политика. Иначе се она доиста само мрчи, а не мисли ковати.

Опозиција мора тежити да обори владу, због начелних разлика. Ако тих разлика нема, онда нема опозиција подлоге, нема права на опстанак Нека опозиција призна, да су на влади најспособнији, најчеститији, најродољубивији људи, она и онда мора тражити да обори владу и сама дође на власт. Она је дужна да оживотвара своја начела, а не други. Јест, не само да има права на то, него је дужна.

Ми морамо узети млађе радикале као озбиљну странку. Они су били на влади и могу опет доћи. Они и данас тврде, да имају у народу већину. Па како онда могу написати: „Зашто бисмо правили кризу парламентарну и кабинетску, кад ми не желимо власт“...

Млађи радикали, требали су већ давно да се отресу оних младићких фраза: — „Ми не желимо власт, ми не мислимо да обарамо владу“. — Озбиљна странка мора ићи за тим.

А како ово изгледа? У једном и истом чланку има ово: Министар Стојан Протић је варварин и понаша се кочијашки. Владин рад је рђав, уз то је насилнички и коруптиван. Владина странка је побеснила, а већину њену сачињавају разбојници и пљачкаши.

И у том истом чланку има уједно и то, да млађи радикали не желе да оборе ту владу, а има и то, да они имају у народу већину. — Ја тврдо верујем, да ће „Одјек“ и сам у души својој признати, да је баш он сам у своја два најновија чланка необориво доказао, како је „Застава“ имала право кад се на онај проглас — насмехнула

Јасно је, да озбиљна опозиција мора тежити да обори владу и онда, кад се не служи опструкцијом. А почети чак и опструкцију, па проповедати народу: не идемо за тим да оборимо владу, не идемо за тим да изазовемо кабинетску и парламентарну кризу, то је заиста необично чудновато.

Ја мислим да није одвише тешко погодити откуда та „чудноватост“. Мени се бар чини, да су млађи радикали увидели у души својој, да они њихови разлози у прогласу нису згодни да оправдају ту опструкцију. Па су у ону празнину стрпали звучну фразу: — Ми не желимо да оборимо владу нити да изазовемо парламентарну кризу. Не боримо се за себе“.

Но овом „разлогу“ није било места. Бирачи и пријатељи млађих радикала треба да су уверени, морају бити уверени, да њиховим главним људима није стало до високих места и министарских столица из ситних рачуна или сујете. Него кад обарају владу и хоће они да дођу, чине то зато, што су дужни тако радити у интересу земље и народа. По поруци вук не једе меса. А једна странка није још никад извела програм друге странке. Странка, која озбиљно хоће да изводи свој програм, мора најозбиљније тежити да дође на владу.

Заиста би било време говорити овако отворено. А оно: „нећемо владу“, то треба да престане. А кад се већ у слабом часу омакла таква реч: „Ми не желимо да оборимо владу“, нема смисла јогунасто бранити ту реч, кад се не може одбранити.

II.

По „Одјековом“ писању изгледа, као да млађи радикали сматрају опструкцију као врло питому ствар. Они су у њу ушли невини као јагњићи. Опструишу, дигли су парламентарну револуцију, а говоре: „Не желимо оборити владу зато што смо стрпљиви, што не волемо кризе ни поремећаје што нам није стало до власти..“

Стрпљиви, питоми, мирни — а опструишу. Отпочели очајни бој, а на заставама њиховим пише: Добар дан браћо непријатељи!

Нешта те лепе речи не вреде. Опструкција је најкрајње средство. То је борба на живот и смрт. Каква влада?! Ко ту штеди владу?! Код опструкције се љуља из темеља уставност. Ко крене опструкцију не може казати, да штеди макар и уставност за онај мах. Кад је крене и не треба да је штеди, јер ту је онда: — или, или.

Треба бити на чисто с тим, шта је озбиљна опструкција А млађи радикали у Србији (поред свих лепих речи) покренули су најозбиљнију опструкцију. Они не кажу: Овај један законски предлог не дамо да прође, а оно друго може. Не! Они иду до крајних граница. Ухватили су за државни точак па му не даду ни мићи. Зауставили су рад онога тела, које треба да ради у име народа, скупштину. Нема буџета, нема нових закона, нема — уставности.

Са тешким, големим жртвама извојевао је народ у Србији устав Извојевао право скупштини А у скупштини је зајамчено начело — већине. — И сад је питање: Може ли мањина скупштинска да спречава рад већине? Је ли то демократски?! Је ли то уставно?!

Ја сам нашао да није. Само онда, кад би скупштина била фалзификована, само онда кад би већина народа била уз скупштинску мањину, могла би се одобрити опструкција. На то примећује „Одјек“: „Г. Томић је јако наиван. Он н. пр. мисли да је опструкција оправдана само онда, „кад је опозиција уверена, да је већина народа уз њу. Он наравно то суди само по једној опструкцији, за коју зна, по опструкцији у мађарском парламенту, уз коју је заиста била већина народа. Али г. Томићу изгледа да није познато, шта о опструкци и мисле знанци државног права и угледни политички људи, он не зна да је опструкција легално средство да се мањина, ми подвлачимо реч мањина сачува од насиља већине“.

Нека ми се опрости, али ја и даље заступам мишљење, да мањина скупштинска нема права да онемогући рад већине, чак ако је већина народа уз ту скупштинску мањину. Јер ако већина народа није уз скупштинску мањину, на основу каквог права спречава мањина рад већине?! Она онда нема никаквих права на то. Она се онда бори противу воље народа. — Може се догодити да већина скупштинска залута. Може се догодити да она потегне да убије велика народна права, и тиме дође с великом већином народа у опреку. У томе случају, кад је живот народа и државе у опасности, и већина народа стоји уз мањину, ја сматрам опструкцу за оправдану.

Са опструкцијом не треба збијати шалу. Неко је рекао: Опструкција изазива деструкцију И то је истина Опструкција зауставља правилан државни живот. Држава мора жи ети. И влада, нарочито ако има уза се већину народа, долази у искушење, па често и у нужду, да ма и незаконитим путем скрши опструкцију или доноси одредбе које ће омогућити државни живот.

Отуда и видимо, да су за време свију дужих опструкција, све владе морале да се служе средствима, која нису била строго законита. Шта је било за време ирске опструкције у Енглеској?! После дуге седнице која је трајала 41 сат (21. јан. 2. фебр 1881. г.) прогласио је председник, да је дебата завршена, и ако то није смео никако учинити по пословнику. — Исто је то било, кад су мењали скупштински пословник Поред опструкције не би га никад могли променути редовним начином. Једва су свршили 6 параграфа, па је усвојен незаконит поступак, да се сви други параграфи приме без дебате.

У Енглеској, Француској, Аустрији, Угарској, свуда видимо за време опструкције највеће трзавице, и док мањина свима средствима спречава правилан ток послова дотле већина удешава свим могућим, па и незаконитим начином, да ток државних послова не застане.

То су узроци, због којих сам стекао онакво мишљење о опструкцији. А када би се осврнули на знalце државног права и политичаре, уверили би се, да ти не стоје уз „Одјек“.

Ја бих необично волео, да ми неко покаже каквог знalца државног права или угледног политичара, који н. пр. тврди, да може бити такве опструкције, која не жели да обори владу И волео бих да ми неко покаже каквог знalца државног права и угледног политичара, који тврди да може бити опструкције, која не жели да изазове министарску ни парламентарну кризу.

„Одјек“ вели, да је опструкција легално средство, да се мањина сачува од насиља већине Колико је мени познато, нешто издалека налик на ово тврди Гумпловиц у своме општем државном праву. Али само нешто издалека налик на ово, па и ту нема право. Он каже: „Dagegen wird von oppositionellen Minoritäten in ultima ratio gegen gewalthätige Majoritäten die Ob-

struktion geübt um einen Beschluss durch die Majorität zu verhindern".

По овоме служе се мањине опструкцијом у крајњем случају против насиља већине, те осујећавају један закључак већине. Овде се говори о насиљу већине у скупштини и говори се о томе, да се осујети „један закључак већине".

Гумпловиц изрично каже, да је то обичај у Угарској, а то не стоји. Ко год познаје опструкције у Угарској, тај зна и то, да је њихова крајња и права цел била да истргну Угарску из смртоносног политичког и економског загрљаја Аустрије Није увек оно права и крајња цел, што се чини на први поглед.

Самостална странка (из Хрватске и Славоније) на нашем прошлом народно-црквеном сабору кренула је привидно опструкцију, по оном Гумпловицевом: Да се заштити од насиља већине То насиље било је у томе, што је радикална већина хтела да оверови све мандате, а само у два случаја, где је био изабран један либерал и један самосталац да нареди истрагу. Онда је самостална мањина говорила: Оставите верификацију на страну, па да пређемо на законодаван рад. А кад је после дошло до законодавног рада, онда је самостална мањина говорила: Не можемо да приступимо законодавном раду, јер се нисмо претходно споразумели са епископатом и владом, па ће тај рад бити без успеха Види се, да и ту није била права цел: „Насиље већине" иако су самосталци хтели то тако да представе.

Скоро сви, који су писали о државном праву и политици, слажу се у томе, да је опструкција крајње средство »ultima ratio«. Јелинек у својој књизи: „Das Recht des modernen Staates" на страни 271. вели: „...Опасна појава опструкције истиче пред нас питање: Како да заштитимо државни ред против незаконитог поступка мањине. Будућност ће имати да реши тешко питање, како да буду чланови скупштине одговорни за свој неуставан рад, а да им се не крњи њихова независност".

Раценхофер у своме делу: „Wesen und Zweck der Politik" вели у I. књизи на страни 297., да опструкција пречи право већине Па додаје: „Опструкција жели с једне стране да осујети у законодавству легалан успех већине, а с друге стране жели да увери народ, како су несносне постојеће партијске прилике Код опструкције понижава се мањина на недостојан начин са моралног гледишта. Старци се понашају као дерлад, а кад се умори говорничка снага, долазе на место ње крајњи безобразлуци и неваспитаности Поред свега тога мисли Раценхофер, да против опструкције не треба стварати нарочите законе.

Изнео сам и ова два мишљења да се види, како питање о опструкцији истина није пречишћено, али од „Одјекове" теорије смо ипак одмакли.

„Одјек" ми пребацује, да немам ни појма шта је опструкција у опште, а још мање знам шта се ради у Србији и због чега је дошло до ове запетости. На послетку ми признаје, да ја знам само за опструкцију у мађарском парламенту. Ја радо признајем да врло мало знам Зашао сам већ у године кад се та истина признаје. Али је писац „Одјекова" чланка вероватно још у оним годинама, кад је доста да човек прочита две три боље књиге, па да верује не само то, да он све зна, него и то, да сви други не знају ништа. Био сам и ја некад у сретном положају те пријатне самообмане.

Једно ипак могу рећи: Ми смо у Угарској живели годинама сред опструкције Пламен опструкције из аустријског сабора пекао је и нас. Па смо имали малу опструкцију недавно и на нашем народно црквеном сабору. Ко није сасвим спавао, тај је морао да мисли и да се разбира о тој појави, која потреса државе и автономије у темељу њиховом. И ја сам стекао уверење да мимо осталог само онда сме странка почети опструкцију, кад стече уверење: Боље никаква уставност него овака уставност, и боље никакза автономија него овака автономија.

Је ли збиља стекла то уверење опозиција у Србији?! И моје је уверење, да је и у Србији још далеко од доброга, али је много боље но што је било пре. Ја сам признао, да је она расправа у српској скупштини о насиљу полиције показала доста насиља и незаконитости. И да треба радити да се ту поправи.

Но да ли се оно зло, које се вуче од Радивоја и Цинцар-Марковића може излечити опструкцијом. Онда, кад су владари, Србије угушивали народну већину, створено је насилничко чиновништво, створен систем, који се не може угушити једним законом. Може се много поправити, али треба да изумре данашњи чиновнички нараштај и треба да утрне или бар избледи спомен на оно шта је све било и бивало. Онда ће тек Србија моћи да имаваљано полицијско чиновништво. То је моје скромно мишљење, и ја сумњам да друкчије мисли о томе у души својој некадањи министар полиције из кабинета млађих радикала.

У Енглеској, Великој Британији, опструкцију стварају ирски посланици, кад њихов народ нема хлеба, и кад се Ирци налазе тако рећи у револуцији. Спахински дворови су у пламену, а чуваре реда убијају као зечеве. Тада подноси влада у енглеском доњном дому два изнимна законска предлога. Један Ирцима одузима оружје, други даје право ирском вицекраљу да може у сваком округу Ирске прогласити изнимно стање И тада плану опструкција...

После 26 година долази опструкција у српској скупштини. Али како се разликује кћи од матере њене. Ово је опструкција због неваљалих чиновника, и то веома чудна опструкција.

Кад опструкција тражи један закон, једно право, ту има излаза. Зна се шта треба дати. Кад опструкција хоће да спречи један закон и ту је чиста ствар. Зна се шта треба спречити. Али опструкција у Србији тражи гаранције против неваљалих чиновника. Она не каже: Дајте овакав и овакав закон. Она хоће да полицијски чиновници буду добри, а влада да јој даде гаранције. Какве? Она ће без сваке сумње радо изјавити, да и она неће трпети неваљале чиновнике и да ће отерати свакога, против кога се докаже да је неваљао.

Опозиција ће се на ово без сумње грохотом насмејати. Не верује Па какве гаранције да јој даде влада? Нема их, не може. Нека ко измисли ако може, али не може измислити.

Гаранције за то нема. То је питање поверења. А опозиција нема у данашњој влади поверења. Нема га ни мало. Та она тврди у прогласу, у скупштини, у своме главном листу, да министар полиције, а с њим сигурно и влада, не само да трпи неваљалу полицију, него је ствара, пујда на опозицију.

Па?! Шта би према овоме било природније, искреније, но да млади радикали дођу и кажу: Ми овај покор не можемо да гледамо. И наша је цел и наша лозинка: Доле с овом владом! То је једина могућа гаранција, да ово овако неће остати.

Али ето баш то једино не траже млађи радикали. Они уверавају како не желе да оборе владу, нити да изазову министарску нити парламентарну кризу. Ако млађи радикали верују у десети део онога, што тврде о данашњој влади, па неће да је оборе, онда они тим обарају сами себе.

Молим вас, где је озде озбиљност? А међутим се управ куну да неће попустити Веле: — Бориће се до истраге".

Мутни захтеви обележавају ту опструкцију као неозбиљну. Неозбиљна опструкција може да буде међутим опаснија и од озбиљне. . Може, али ја верујем да ће се наћи излаза: „Частан компромис" како вели „Одјек". Ја сам увек желео, па и сад желим много више од тога. Частан компромис не само у чиновничком питању, него и у свим другим питањима. Частан компромис напослетку и у оном питању, где не би требало ни да буде говора о компромису. Частан компромис између једних радикала и други радикала

J. T.

Нови Сад, 2. априла.

Праље патријарха Георгија. Данас у 11 сати пре подне отпутовале су праље патријарха Георгија из Новог Сада у Ср. Карловца. Носе му поверенице. Видели смо др „Лазу Костића из Сомбора Емила Сарајлију из Жабља, проту Бороту из Ст. Бечеја, поп Тошића из Бежаније, Свет. Тодоровића из Ечке, пароха Магарашевића из Даља, Лазу Дунђерскога, др. Давида Коњовића из Сомбора, поп Панту из Петрова Села, Гавру Плавшића, др. Младена Јојкића, Љубу Стефановића, др. П. Јанковића, др. Боку Радовановића, др. Стеву Адамовића, сви из Новог Сада, проту Купусаревића из Сомбора, др. Мартиновића из Бечеја, Боку Р. Стефановића из Сентомаша, професора Јована Благојевића из Сомбора, др. Каменка Суботића из Митровице. Има и неколико ратара, који су оборили главе и одговарају на питања: Па ми не знамо ди ћемо и шта ћемо. Ето идемо за овом господом Има свега 45 до 50 праља. Сви су као утучени, јер је ово велико наседање. Све сами пријатељи и родови.

Отпутовали су засебним возом. Кад ће се кренути тајили су. Бајаги, неко ће им сметати у послу. А што? Црнца нико не опра. Сретан пут! И опет: Сретан пут и њима а и — њему.

Нови Сад, 2. априла.

Једно откровење. Од Виљема Бугшега, председника главног одбора социјал-демократске странке за Хрватску и Славонију, добили смо изјаву, да између социјал-демократске странке и српске самосталне странке, те хрватске напредне странке, не постоји ни у којем погледу пакт. Повод тој изјави је онај чланчић, који је препштампала „Застава" у свом 73. броју из „Народне Одбране".

Међутим добијамо од поуздане личности из Срема ове редове:

Читали смо у „Застави" белешку из „Народне Обране" о освојењу Срема за самосталце и напредњаке помоћу социјалиста. Да је ту било нешто на ствари, доказује следеће: Самосталци су били прошлога месеца сазвали самосталски збор у Гргуревце са великом рекламом. Требали су доћи самосталски посланици и виде самосталских браниковаца из Митровице. Но на збор је дошао сам др. Поповић из Митровице и претрпео ужасан пораз, јер га нико није хтео саслушати, мада је то требао управо да буде самосталско социјалистички збор. А да је то требао да буде такав збор, најбоље показује то, што је др. Душан Поповић молио у Митровици социјалистичког говорника Глумца, да се са њиме на фијакеру дра Поповића одвезе на збор у Гргуревце. Глумац је то одлучно одбио. Овоме не треба даља коментара.

Политички преглед.

Поравнање између Угарске и Аустрије. Одономад се у предворју угарске саборнице била пронела вест, да је склопљено поравнање између обе владе, но да ће се објавити тек после избора за аустријски државни сабор. — Новије вести међутим јављају, да у преговорима о поравнању још није дошло до коначног закључка, но да су највеће тешкоће пребређене и да ће доћи ускоро до коначног споразума. — Докле је дошло у ствари споразума, о томе сигурних вести нема, те се с тога износе сваковрсне комбинације. Споменућемо некоје: Поравнање ће се до 1917 склопити у форми уговора на основу Сел-Керберова поравнања. Потрошарински порез оделиће се већ 1. јануара 1908. п. н. У начелно усвојеној изјави наглашиће се, да је за уговор који се склапа до 1917. године главни услов, да после тога времена ступа у живот и самостална ђумручина и стварају царинске границе. Обе државе осигуравају међусобно једна другој у међусобном промету према ђумручини према свима осталим државама тридесет постотака у царини, но ђумручина, коју побирају једна од друге, не сме прећи 25 милијона круна. Промена

блока остаје за сада нерешена. Питање о засебној банци неће се такође за сада одлучити, за то има времена, јер ствар банке истиче тек 1917 године. По другој вести ако се 1915. године не откаже данашњи уговор поравнања, онда се 1917. не може прекинути и тада ђумручка заједница остаје још на даљих 10 година. Даље да се неће подићи стварне ђумручке границе, већ само начелне, т. ј. на међусобне производе узимаће једно од друго 30 постотака ђумручина. У питању блока за отплату државних дугова постигнут је споразум на основу 4·32 постотака. — По трећој вести начелно ће се у декларацији нагласити, да ће се 1917. склопити између Аустрије и Угарске посве нов уговор, на основу потпуне самосталности. Исто тако склопиће и Аустрија и Угарска за себе уговоре са другим државама, и то потпуно независно једна од друге. Аустрија ће пак нарочито имати повластице за своје индустријске производе. Угарска пак за своје пољопривредне. — По четвртој вести, између Аустрије и Угарске склопиће се сада поравнање на 10 година а после 1917. један уговор на основу повластица којима се заједмчава економска слобода али се не дижу ђумручке границе. У том уговору биће уврштена међусобна ђумручка тарифа на основу 30 постотака за међусобне производе. Аустрија пристаје да се потрошарински порез одмах одели. Од маја 1908. прибираће се овај на основу прелазног поступка, а не ће се до 1917. подизати ђумрукке границе између Аустрије и Угарске. Као што се види ове се вести и у начелним крупницима јако разликују. Све се слажу једино у томе, да споразум у ствари поравнања још није коначно постигнут. Има да се реше још многа замашна питања, међу којима је и питање железничке тарифе.

Угарски сабор. У седници од суботе повела се била жива расправа око тога, да се изоставе они стихови, које је Вајда унео у записник. Предлог је главио, да се из записника изоставе укријумчарени стихови Михаљи је предложио, да се кријумчарење не спомиње, него да се једноставно ти стихови изоставе. Угрон износи народнасним посланицима да не бране Вајду, јер тиме постају његови сукривци. Манију и Влад истичу како су хтели да спрече Вајду у читању тих стихова, но нису могли. Наваи, који је у доба Вајдиног говора седео у председничкој столици, истиче, како Вајда оне стихове није могао до краја изрећи, већ их је доиста касније у записник укријумчарио. При гласању сви су осим народносних посланика гласлли за предлог, „да се ти укријумчарени стихови из записника бришу.“ За тим се прешло на продужење расправе о уређењу учитељских плата на комуналним и вероисповедним школама. Сентивањи брани тај предлог. Влад у говору од једног сата напада тај предлог. Износи, колико ће он изображењу деце шкодити, износи колико вређа права и автономије народности. — Балог брани предлог. Председник тада проглашује начелну дебату завршеном. Манију на то устаје и вели, да је Мркшић записан за говорника, но није прозват да говори. Гроф Апоњи је уверен да је председник непристрастан Догодио ее неспоразум. Мркшић сигурно није чуо кад је име његово прозвато Председник може изјавити. да је погрешно расправу закључио. Председник изјављује да није у томе ствар, већ у томе, што се Мркшић доиста није пријавио за говор. Рат позива Мркшића да каже код којег се перовође пријавио, Мркшић изјављује да се није јавио ни код једног већ да се сам записао. Апоњи изјављује тад, да се на непознавање кућевног реда, не може нико позивати.

Види се да се већина строго везала за формалност, што у другим приликама није чињено, и што није требало чинити. С друге стране приметити морамо, да је и одбор народносног клуба за вођење дебате погрешио, јер је његова дужност била да своје говорнике пријави. Данас отпочиње у угарском сабору специална расправа о том предлогу.

Вести из мста и са стране.

Скупштина српске академске омладину Загребу.

Ономад је била купштина српске академске омладине у Загребу у вари универзитетске заставе, Ту је наглашено, како је хрватска академска омладина обишла своје коге Србе и водила преговоре у име целе омладинеи ако на то није имала никаква права. После одуже дебате, примљена је ова изјава: „Српска академска омладина на „краљевском свеучилишту Ф. J. I. у Загребу,“ претресавши питање универзитетске заставе на својој скупштини од 10. о. м доноси ову изјаву: 1. Српска академска омлади стоји на становишту да у правцу репрезентаци универзитетске омладине, може створити правовљане закључке, само целокупна омладина, те сматра одбор хрватске академске омладине, ком јестављена у дужност брига око академске омладин с обзиром на начин, којим је изабран, незаконити те и сав његов рад у том правцу невољаним. 2Српска академска омладина жали, што је принуђениз разлога наведених у првој тачци, нову заста не признати заставом целокупне универзитетскомладине.“

Заслуге једог Бугарина.

Читамо у београдск „Трговинском Гласнику.“ У Софији има једно друштво, које се зове „блгарско пиротското благотворно друштво.“ Ово друштво има чисто шовинистичк карактер и одјек је некадање руске Сан-Стефане Бугарске, по којој је варош Пирот и пиротски круг са округом врањским и већим делом косовско вилајета имао припасти Бугарској. Сад ово пирото бугарско друштво изабрало је једногласно за почасног члана свог госп. Хр. Пасарова. Пасаров јеио до сада редован члан у овом друштву, становн је у Софији и друштво га је изабрало за свог почасног члана за то, што је као учитељ имао заста у округу пиротском, кад је из школа избацио тстир и часловац и увео нова учила, која се употрљују у бугарским школама. Не знамо шта да кажемо о овој најновијој шовинистичкој будалаштин бугарској. Већ је тридесет година проминуло, ка Србија држи пиротски округ и уређује поред ослог и основну школску наставу и за то време нисо никад чули за заслуге Хр. Парасова, какве мурписује ово јединствено бугарско друштво!...

Личко-далматинска железница.

У угарском географском друштву држао је професор Рудолф Хаваш предање о личкој железници са особитим обзиром на ауријски пројект далматинске трансинзуларне железнице. Питање личке железнице, рече предавач, с запредне је важности не само у господарском, већ у политичком погледу, јер је у тесном савезу с реинкорпорацијом Далмације. Жалосно је, да је мђарски политички свет тек сада обратио своју пкњу на Далмацију, те имају право хрватски лисови, који пишу, да се Мађари више брину за полуивља азијатска племена него ли за Далмацију, којасе дичи великом прошлошћу и великим природним богатством. На то је предавач приказао основу а градњу личке железнице те препоручује пруг Огулин-Книн, којој и француски листови припису велику важност. Ова је пруга која би Загреб пајала са Сњетом, од европског замашаја, те б произвела преокрет у читавом левантском промет Но пошто је градња ове железнице спојена с великим жртвама — стала би 90 до 95 милијона крун — тражи угарска влада од Аустрије рекомпензацију, коју јој Аустрија не ће да даде, него је поделила концесију за градњу трансинзуларне железнице, која би Далмацију мимо Угарске спојила с Бечом. о војнички кругови не одобравају градње трансинзларне железнице, јер би у случају рата била употреба све пруге потпуно немогућа. Угарска влада к не сме оклевати, већ треба да питање далматиске железнице што пре реши јер ће иначе Далмаца потпуно доћи у интересну сферу Аустрије, а тме ће бити онемогућен уплив Угарске на Јадранском Мору.

Глад у Кини.

Преко Њујотка стижу ласови, да глад у Кини узима све веће размере. У извештају из Шангхаја положај становништва у крјевима, где је глад, сваким даном је све гори. Бедства која стоје на расположењу нису довољна Број невољника прелази преко 19 милијона, од ових око 3 милијона у таком су јадном стању, да умиру од глади. Дневно око 5 хиљада умире од гади. У свима страним државама купе се дарови невољнике, али ови су врло незнатни према ужасној немаштини.

„Taufe eines Muhamdaners.“ (Покрштење једног Муслимана.)

Читамо у костарском Мусавету.“ Преносимо из сарајевског колеге „Б ХГ. ове редове: „Под горњим насловом доноси згребачки „Agramer Tagblatt“ у броју од 27. прошлог месеца белешку. коју доносимо у преводу пред наше чататеље: „У суботу, у 11 сати пре подне биће у капели милосрдне браће по католичком реду покрштен Омер Хаџи Ахметовић, болничар у болници милосрдне браће При овоме крштењу ће кумовати инспектор болнице г. Исидор Марковић, чин покрштења обавиће градски парох г. Мржљак. Браћо Муслимани, ово се догађа у дане, кад нам се Франковци претварају као најврући поборници исламских светиња, у времену, кад се којекакве Џамоње истичу као исламски мученици; догађа се у дане, кад се подигло све што мисли франковски, да ње Муслимане придобије за идеју присаједињења наше домовине Хрватској. А кад се овакве појаве дешавају у ове дане, размислите браћо, шта би тек наступило анексијом наше домовине! Прапаганда хрватства у нашој домовини је исто што и католичанства; присаједињење Хрватској значи припојење Риму. Чувајте се браћо, ако вам је мила узвишена вера Мухамедова!“

Самоубијство у тамници.

Из Петрограда јављају, да се у тврђави Петропавловској, у тамници сама удавила Надежда Дорофејева, која је била затворена, што је и она учествовала у једном атентату бомбом. Дорофејева је лане у пролеће са својим мужем дошла у Петроград, где су врло повучено живели. Када се догодио атентат против новчане пошиљке државне благајне, дошла је полиција у стан им. Мужа су јој, Дорофејева, ухапсили и одма други дан погубили. Доцније су ухапсили и жену и затворили је у Пеуропавловску тврђаву. Овде је тек прошле суботе дознала, да су јој погубили мужа и од то доба је била врло тужна. У своме очајању одсекла је своју косу, оплела је витице и њоме се удавила. Код ње су нашли један путни лист, који је по својој прилици лажан.

Одвратна денунцијација.

Читамо у „Мусавату.“ Пишу нам из Стоца: „Хиљаду је пута у јавности доказано, да се франковци служе свима нечасним средствима, само да утуку свога противника. Случај, који ћу вам у кратко описати, обогатиће франковачку архиву са једном денунцијацијом више. Студент на бечком универзитету Буквица, дотјерао је тако далеко, да је почео отворено денунцирати престојнику Драганићу г. Хајдара Чекру, који је због свог честитог карактера и ретког талента нама Сточанина на нос. Буквица је послао писмо престојнику, у коме денунцира Чекру и моли престојника, да му одузме штипендију. Престојник је ово писмо читао међу нама у кираетхани, надајући се зар, да ћемо се и ми присутни сложити са Буквицом и замолити Драганића, за што скорије одузимање Хајдарове штипендије. Ми смо присутни са највећим негодовањем осудити денунцијантски поступак Буквичин и застидили се пред предтојником као иновјерцом, што се тако неких душа може наћи међу Муслиманима уопште, а парочито међу нашом академском омладином!

Црначка мудрост.

Код нас већина простога света замишља урођенике из срца Африке, црнце, као дивљаке и људождере. Међутим то је погрешно за многа црначка племена, јер и међу њима има племена са здравим људским разумом. Зато неће бити без занимљивости ако донесемо неколико пословица и изрека из црначког племена Суахелија, што живи у немачко Источној Африци, Суахели веле: Богобојажљивост не састоји се само у ношењу белога турбана. Стрпљење је кључ сваке утехе. Ко је горе, горе је; лава антилопа не може да прождере. Кад се два слона бију, страда трава. Дати што своме суседу, не значи расипати своје благо, него стављати га за будућност. Љубав ја слепа и нема духа. Жена је као млеко од кокосовог ораха: човек га воли само у ораху (у кући). Мајка је твој други Бог. — Ко не може да чује плач свога детета, сам ће имати повода да плаче. Ко све жели, може све изгубити. Горка истина је боља од слатке лажи. За часног човека ствар је части показати се захвалан. Богатство у речима одаје роба; слободном човеку приличи дело. — Признати се мора, да ове пословице показује много финоће духа, здраво расуђивање и отмено осећање.

Позив на претплату.

1 априла 1907. године отварамо нову претплату на другу четврт.

„Застава“ излази два-пут дневно, а стаје као и до сад на три месеца **8 круна** за све оне, који желе да им се **„Застава“ дневно један пут** поштом шаље, а на месец дана **2 круне 70 потура.** — За

оне, који желе, да им се лист шаље двапут дневно поштом, стаје 9 круна 75 потура.

За Нови Сад стаје „Застава“, кад се два пут дневно шаље лист кући, 9 круна на три месеца.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народне радикалне странке и молимо све пријатеље листа да нас у овом послу помогну.

Обраћамо нарочиту пажњу на „Заставине“ бројеве од петка, вечерњи и јутарњи број уједно. Овако проширени народни бројеви доносе расправе о задругарству, привреди, о народном здрављу, о правним поукама и т. д. Ти се бројеви удешавају за најшире кругове а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе, лист се ником не сме давати на вересију.

У Новом Саду, марта 1907.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Брзојави „Застави“.

Стигли 2 априла

Судар власти са Румунима

Вајдахуњад. Искупљени Румуни на овогодишњем вашару имали су на себи румунске народносне траке. Полицијски капетан позвао их је да скину те траке Два младића потстицали су свет да се одупре томе. Обоје су уапшени. Тадо су 600—800 Румуна претили да нападну на општинску кућу да ослободе своје другове. Жандармерија их је сузбила и успоставила ред Румуни се повукоше у бирт, где је избоден талијански подузетник Тулија, који је говорио у прилог Мађара. Онај што је Тулија убио уапшен је. Међу овдашњим талијанским радницима којих има око 300 влада велико огорчење.

Догађаји у Русији.

Петроград. Удружење руских новинара протестовало је против наређења Столипинова, којим се новинарима забрањује приступ у комисионим седницама думе.

Петроград. Вођа раденика Кристалев побегао је из Сибирије, где је био у заточењу, у иноземство.

Догађаји у Француској.

Париз Услед открића у афери Монтегриновој закључио је министар спољних послова, да француског посланика у централној Америци и још два чиновника метне под дисциплинарну истрагу.

Организација радикалне странке.

Даљ. Данас одржан поузданички састанак радикала због организације Присуствује 150 особа. Поздрављамо „Заставу“. — Организација.

Самостални ђумрук.

Будимпешта. У земаљском индустријском друштву изјавио је државни секретар Стерењи, да се влада бори за то, да се подигне самосталан ђумрук после 1917. године, јер је то потребно за подизање народне индустрије.

Из угарског сабора.

Будимпешта. Референт Вертан говори у завршној речи о силним народносним агитацијама у народносним крајевима.

Краљ у Чешкој.

Беч. Краљ је јутрос отпутовао у Праг.

ФРАЊЕ ЈОСИФА ГОРКА ВОДА

је средство за регулисање столице. 1588 24—

Верени

Гђца ДРАГИЦА ТОМИЋ

Беч

Госп. СТЕВАН ВЕРХОВАЦ

велепоседник и трговац

434 1—1 **Кузмин**

Јавна благодарност

Поводом смрти непрежаленог ми супруга

Николе Недељковића

општинског бележника у Кленку,

примила сам како из мес тако и са стране многе устмене и писмене жалнице; па пошто ми је немогуће сваком с посебно захвалити, то овим путем у име цел породице изричем свима моју благодарност.

Овом прилаком не мс пропустити да се посебно не захвалим, парито: пречасној господи свештеницима Веку Вељкову Грабовачком и Пери Бронзићу атачевачком, који су покојника опојали и матерјемљи предали; потоњем још и на његовом утешном надгробном говору који нам је нашу великугу ублажио; затим поглавитом господину к котарском предстојнику Богдану Новаковић који је присутношћу својом погреб увеличао; даље господи општинском и ином местночиновништву; општинском заступству које је илог нам покојника до гроба носило; господи учитељском особљу, који су са школском дем сахрани присуствовали; заступству српске православне црквене општине; господи колема покојниковим, бележницима и благајница са стране; кр. оружништву у одјелу финанјалне страже; напокон местном српском црквем певачком друштву, под управом вредног подузетног оснивача, председника и хоровођ г. Николе Тијанића, на његовом умилном иконадном појању, које нам је, свима ожалошћенима, као мелем на нашу уцвиљену душу ало; а тако исто и свом осталом грађанству изеста и са стране, које је у великом броју сроводу присуствовало и тиме последњу почастокојнику указало.

Свима од мене века благодарност а од Бога плата.

У Кленку, 12. апла 1907. г.

Мари удова Недељковић.

432 1—1

Продаја мршавих свиња.

Имадем на подају

120комада

уштројених мршавих свиња

домаће пасмине, црнасти 3—4 године стари. — Тко жели купити, не се обрати на властника

437 1—3 **Милутина Анђелића**

у Вогњу з. п. Рума

ПРОДАЈА ИМАЊА.

У Дервентско котару, од Босанског Брода удаљено 2 километра у селу ВРЕО продајем

40 јутара добре земље

од које су 30 јутра оранице, а 10 јутара шуме букове и хрстове.

Цена је по јуру 250 круна, а укупно дајем за 800 круна.

Купац нека сеави писмом на подписаног

435 1—10 **МКАГУ-ХУСЕЈИН-ЧЕХАЈИЋ**

у Dervent, Bosna.

Женидбна понуда!

Средовечан сам, зиничник са месечном зарадом од 100 круна, осим тга имам приватно подузеће које доноси добре дохоке. Која би се овој понуди одазвала, желим да јеинтелигентна, — добра — и чуварна кућеница; стра сме бити највише 30 год. Понуду са фотографијм молим под знаком: „M. S. S.“ на администрацију овога листа, послати. О свому подпуну дискрецију чашћу јамчим; у случају неспоразума сва писа и фотографију, враћам натраг. 438 1—3

Александр Адамовић

НОВИ САД

ВИНАРСКА РДЊА НА ВЕЛИКО

потребује једног

ПРАКТИКАНТА,

који влада српским немачким и мађарским 420 2—3
језиком. Првенств имају они који су свршили трговачку школу. 410 3—3

Изашла је нова и веома корисна књига доктора Савићевића

мото:

Ако се не бојиш Бога,
— Бој се сифилиса

ВЕНЕРИЧНЕ БОЛЕСТИ.

Цена је књизи 3 круне. Ко поручи 5 књига и пошаље 15 круна, добија шесту књигу на дар.

Поруџбине прима

КЊИЖАРА

М. Стајића

у Београду.

Адреса Земун: 2 199 27—30

Требамо неколико вагона

МЕКИЊА

(ТРИЦА.)

Понуда нека се шаље на

I-ву Црепајску Задругарску млину

428 2—3 **Czrepaja** (Torontál).

3 МЛАЂА ПОМОЋНИКА

који су добри продавци а говоре немачки и мађарски могу добити одма место код

Јовановића и Петровића

помодно-мануфактурна радња

416 3—3 **у Митровици**

НАЈБОЉЕГ

СОМВОРСКОГ ОВЧИЈЕГ СИРА

има на стоваришту трговина

МИЛАНА ЈЕЛИЋА

»код Американца« у Сомбору, Немеш-милетићева улица број 51. На страну разашиље сир у качица од 5—30 кгр. по дневној цени са поузећем. Најбржа и солидна послуга.

215 14—25

Помодно-мануфактурна трговина

Миленка Николајевића

у Руми

треба старијег помоћника. Исти треба да је солидан и самосталан продавац и да осим српског језика још мађарски и немачки говори. Плата фикс, а према способности и заслузи. 426 2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

КОСТЕ МАТИЋА

У ИРИГУ

потребује два помоћника. Првенство имају они, који мађарским језиком владају. Ступање одмах.

412 3—3

ПРОДАЈЕМ

ДВА ФИЈАКЕРА

у добром стању

Мартин Петровић

422 2—3 гостионичар

Стара Пазова.

Минијатур-гласовир!

фабрикат А. Штелцхамер Беч, са 4 октава, у пола цене се продаје и може се исти видити код дворског сликара

Ивана Ј. Стојковића,

420 2—3 **Нови Сад, главна улица бр. 25.**

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Бадаровић Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.